

ЭНСИЭЛИ

Нам улууһун хаһыата — 1935 сыл алтынны 5 күнүгэр төрүттэммитэ

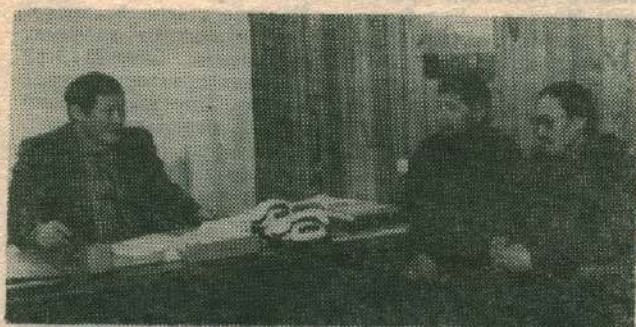
Тыл — омук баар-суох сыаннаһа уонна быстыспат бэлиэтэ. Хас биірдии норуот бэйэтин ураты майгыннаах культуратын, үгэстэрин, тылын харыстыыр сувереннай бырааптаах.

Саха Республикатын Тыл туһунан Сокуонуттан

Максим, Эйиэхэ мин кэпсиим!

«Энсиэли» хаһыат М. К. Аммосов төрөөбүтэ 100 сылыгар анал таһаарыылара

КӨБӨКӨН нэһилиэгэ

Өрүс угуор нэһилиэктэргэ туспа программа наада

Көбөкөн нэһилиэгэ Нам уонна онно бөлөмнөнөр үлэ-улуунун биір урук нэһилиэгинэн буолар. Биһиги нэһилиэккэ 694 киһи олорор. Бу биһигэр 244 оскуолаба үөрэ-нэр уонна оскуолаба киһирэ илик саастаах оҥо баар. 85 пенсионердаахпыт.

Биһиги нэһилиэкпит саха уһулучулаах политической деятелэ М. К. Аммосов төрөөбүтэ 100 сыллаах юбилейин көрсө араас өрүттээх үлэни ытар.

Юбилейдаах сылга бары тэрлэтэлэр уонна обществоннай түмсүүлэр былаан ылыммиттара.

Ол курдук биһиги бары культурнай, маассабай, спортивной үлэлэргэ кыттан кэлэбит. Нэһилиэк үлэһиттэрэ М. К. Аммосов фондатыгар биір күннээх хамнастарын уган улуус атын нэһилиэктэрттэн хаалсыбат санаалаахтар. Нэһилиэк уопсай мунһабынан юбилейнай ыһабы урукку М. К. Аммосов аатынан совхоз киһи уһаайбатыгар Хатырыкка түмсөн онорууну өйөөбүтэ

уонна онно бөлөмнөнөр үлэни ытар.

Нэһилиэк социальная-экономической сайдыыта билигин кэмгэ сүрүн суолтаны ыларын ким барыта өйдүүр. Биһиги социальная объектарбыт ол курдук оскуола, детсад дьиэлэрэ технической туруктара мөлтөхтөр. Онон юбилейинан сибээстээн урукку «Көбөкөн» КП хонтуоратын реконструкциялаан детсад дьиэтэ онорорго капиталнай өрөмүөн суотугар үп-харчы көрүллэрин туруорсабыт.

Оскуолаба физика, математика, химия курдук сүрүн предметтэргэ учууталлар тийибэттөр. Өрүс нөһүө олорор буоламмат сылга иккитэ хаайтарарбыт. Онон биһиги балыһабыт үс нэһилиэги хаачыйыахтаах дабааны билигин врачпыт суох.

Специалистар үлэни кэлбэт биричинэлэринэн биһиги транспортнай схемабыт ыарахана, кыһынгы тым-уһаайбатыгар Хатырыкка буолар. Өскөтүн убаҕас от-

тукка көһөн омук охотурунан хааччыларбыт буоллар, баҕар, кадр боппуруоһун быһаарыа этибит.

Манна юбилейинан сибээстээн өрүс нөһүө нэһилиэктэргэ анал программа оҥоруллара буоллар диир баҕа санаалаахпыт. Биһиэхэ газ кэлбэтэ биллэр. Онон убаҕас оттукка СР правительствота уураҕа олоххо киһирэрин улуус дьаһалтата туруорсарын көрдөһүө этибит.

Нэһилиэниэ тыа хаһаайстыбатынан дьарыктанар нэһилиэгэ буоларбытынан, тыа хаһаайстыбатынан дьарыктанар хаһаайстыбаларга сүрүн суолта бэрлэлэн, күттүннээх өйбүлү күүтэбит. Быйыл КП реорганизацияба барбытынан уопсайа 9 араас формалаах хаһаайстыбалар үөскээтилэр. Биһиги транспортнай схемабыт уустугунан өр кэмгэ харайыллар бородууксуйаны оҥорууга, переработка кыра оборудованиелара наадалар. Оччоҕо эрэ бородууксуйаны туһаа таһаары кыаллыаба. Билигин сана тэриллит биһиги хаһаайстыбаларга көмөнү түргүтүүк биһирни быһаарар оруолланыаба.

Араас ыарахаттар атын сирдэргэ курдук баалларын үрдүнэн Көбөкөн нэһилиэгин олохтоохторо М. К. Аммосов 100 сылын дostoйнайдык көрсөргө үлэни хамсыы сылдыаллар.

В. ПОТАПОВ.
Көбөкөн нэһилиэгин баһылыга

Хаартыскаба: (хааҕастан) Потاپов Виктор Петрович, нэһилиэк баһылыга, Колесов Олег Иванович — баһылык солбуһааччыта, Попов Александр Игнатьевич — электрик.

Николай Николаевич Бурнашев Көбөкөн нэһилиэгэр 7 чилиэннээх «Түбүк» производственной кооперативы салайар. «Түбүктөр» 60-ча сүөһүлээхтэр, 30-ча сылылаахтар. Күнүн, кыстыкка киһирни сабана КП ыһыллан, уопсай хотону кыайан туспатахтара. Онон сүөһүлэрэ бэйэлэригэр тураллар. Сыгылары Гаврил Барамыгин, Николай Саввинов, Михаил Елисеев көрөллөр.

«Түбүк» ПК кыһалзатын, үлэтин тустарынан салайааччы манньыгы кэпсири: — Производственной кооперативы тэрийингэ үгүс ыарахаттары көрүстүбүт. Тыа сирин үлэһитэрин бюрократия ытар-

„Түбүк“ ПК түбүгэ

чалыы ылла. Ол курдук хас ксерокопия, бланка, ыспырапка, докумуон, бэчээт ууруута олус ыарахан сыаналаахтар. Ыраахтан сылдыар дьон, аны тэрилтэ үлэһиттэрин көрсө охсон, наадабытын тута кыайан быһаартарбаһыт. Ол аайы массыына туһата суох сүүрэр, бензин ороскуота эбиллэн иһэр. Аны киһи буолан баран аһаабакка сылдыан дуо? Күнүс остолобуойга эбиттээтэххинэ, бу үп-харчы суох кэмгэр, балачча харчыны туттабын.

Николай Николаевич салгы производственной кооперативы тэрийин үгүс дьымалата оҥоруллубутун, билигин баанна счет аһыта, сир (хозуһа) свидельствотын ылы хаалбыттарын эттэ.

Кооперативка биір МТЗ-82 маркадаах трактор, «Камаз» массыына баалларын, атын техника суобун, уонтан тахса ынах төрөөбүтүн, үттэрин бэйэлэрэ тутталларын, Уус-Алдан улуунун Найахы нэһилиэгэр 10-ча тонна оту атылыахтааттарын иһитиннэрдэ.

Кооператив үлэһиттэрэ аны сайын оттууларын таһынан хотон уонна гараж тутар былааннаахтар. Сааскы кэмгэ Жатан бензини хаһаайстыбаларга тирпитилэр. Биір бензозов бензини Найахылар ылылар. Аны сайын бэйэлэригэр анаан кыра хортуоппуу уонна халпыстытаны үүннэриэхтэрэ. Н. Н. Бурнашев Өлүкүмэтээби механизация техникумун кэнниттэн «Көбөкөн» КП-ба механиктаабыта. Билигин нэһилиэк дьаһалтатыгар ычат дьымалатын специалиһа.

Хаартыскаба: «Түбүк» ПК, нэһилиэк ычаттын түмсүүтүн салайааччыта Николай Бурнашев.

Бары баһынай хаһаайстыбалар, обществолар, табаарыстыбалар, кооперативтар уонна государственной тэрлэтэлэр болдомтолоругар!

Биір дойдудулаахпыт, уһулучулаах саха уола М. К. Аммосов 100 сааһын туолар юбилейгар аналлаах улуус ыһааҕар ытыллар нэһилиэктэр сүүрүк аттарын күрэтэһиилэригэр үп-ас тийибэтинэн сибээстээн юбилейнай комиссия спонсордыыргытыгар ыгырар. Үйбүгэ биірде буолар улахан событиёга активнай кытыыны ылыахтара диир эрэнэбит уонна манньык телефоннарынан билсэргитигэр: 21-145, 21-872.

Улуус Дьаһалтата, юбилейнай комиссия.

СПАРТАКИАДА ПРОГРАММАТА

М. К. Аммосов 100 сааһыгар аналлаах улуус юбилейнай спартакиадата бэс ыйын 13-14 күннэригэр Хатырык стадионугар ытыллар. Спартакиада кыттылаахтара нэһилиэктэринэн палаточнай городокка түһүөхтөрө. Хамаандалар бэс ыйын 13 күнүгэр, онтон өрүс угуордаабы нэһилиэктэр бэс ыйын 12 күнүгэр кэлиэхтээхтөр.

Бэс ыйын 13 күнэ

- 8 ч. 30 м.—9 ч. 30 м.—мандааты бары, жеребьевка, ыһааһыны билин.
  - 10 ч. 00 м.—Тэрийэр комиссия уонна судейскай коллегия мунһахтара.
  - 11 ч. 00 м.—12 ч. 30 м.—Спартакиаданы аһы церемонията, хамаандалар парадтара.
  - 12 ч. 30 м.—20 ч. 00 м.—Күрэхтэһиилэр
  - 21 ч. 00 м.—22 ч. 00 м.—Концерт
  - 22 ч. 00 м.—24 ч. 00 м.—Гитаралаах ырыаһыттар конкурстара
  - 22 ч. 00 м.—03 ч. 00 м.—Дискотека
- Бэс ыйын 14 күнэ
- 10 ч. 00 м.—16 ч. 00 м.—Күрэхтэһиилэр
  - 16 ч. 00 м.—17 ч. 30 м.—Спартакиаданы сабы, кыайылаахтары наҕараадалаһын
  - 17 ч. 30 м.—18 ч. 00 м.—Стадион территориятын хомууу
  - 18 ч. 00 м.—Спартакиада кыттылаахтара дьиэлэригэр тарҕаһаллар.

Ааспыт бээтигсэбэ, нам ыйын 30 күнүгэр, Хатырыкка Ил Түмэн Урдүкү палататын председателэ, биһиги депутатпыт Е. М. Ларионов, улуус дьаһалтатын баһылыга А. Н. Ядрев сылдьан стадиону, музей тутуугун көрдүлөр. Киһилэр олохтоох нэһилиэк дьаһалтатын баһылыга Е. Н. Собакинны, обществонность председателин кытта бэс ыйын 18 күнүгэр Хатырыкка ытыллыахтаах, М. К. Аммосов 100 сааһын туолар юбилейгар аналлаах ыһааха бөлөмнөнүн кытта билсистиһэр. Юбилейнай ыһаах комиссия председателэ Рехлясов Е. П. информациятын иһитилэр, актив мунһааҕар кыттыбыттар ыйтыгыларыгар эппиэттэтиһэр.

Кэпсэтингэ кытынылар: Игнатьева М. С.,

ЮБИЛЕЙДААХ ЫҺААХ ЧУГАҕААТА

олохтоох оскуола директора, Соловьев А. П. баһынай хаһаайстыбатын салайааччыта, Ларионов Е. М. М. К. Аммосов 100 с. аналлаах республиканскай юбилейнай комиссия председателин солбуһааччы, Ядрев А. Н., улуус дьаһалтатын баһылыга.

Улуус дьаһалтатын баһылыга А. Н. Ядрев улууска билигин балаһанньаны, Ил Түмэн урдүкү палататын председателэ Е. М. Ларионов республика бүгүнгү күннээби балаһанньатын тустарынан иһитиннэрдилэр уонна соруктары туруордулар.

Н. СИВЦЕВ,
хаһыат анал корр.

1997 СЫЛ БЭС ЫЙЫНААБЫ ӨРӨБҮЛ КҮННЭР ТУСТАРЫНАН

САХА РЕСПУБЛИКАТЫН ПРАВИТЕЛЬСТВОТЫН 1997 СЫЛ ЫАМ ЫЙЫН 26 КҮНҮНЭЭБИ 224 №-ДЭЭХ УУРААҕА

- Саха Республикатын Правительствота уурап:
- 1997 сыл бэс ыйыгар бырааһынньык күннэрэ өрөбүл күннэри кытта сеп түбэһиспиттэринэн сибээстээн итиннээ үлэ кэмин табыгастаахтык туһанар сыалтан, Российской Федерация КЗот-ун 65 ыстатыатын үһүс чааһынан салалтаран:
1. 1997 сыл бэс ыйын 15 күнүнээби өрөбүл күнү баскыһанньаттан бээтинсэбэ бэс ыйын 13 күнүгэр, Российской Федерация государственной суверенитетын туһунан декларацияны ылыны күнүн—бэс ыйын 12 күнүн кэнниттэн кэлэр күнгэ, көһөрөргө.
  2. 1997 сыл бэс ыйын 21 күнүнээби өрөбүл күн «Ыһаах» национальной бырааһынньыгы күнүн кытта сеп түбэһиспиттэринэн сибээстээн, суботаттан бэнидиэнньиккэ 1997 сыл бэс ыйын 23 күнүгэр көһөрөргө.
- Саха Республикатын Правительствотын Председателэ **В. ФЕДОРОВ,**

Максим, Эйиэхэ мин кэпсиим!

Көбөкөн нэһилиэгэ

Саганы олохтуур

шапкина А. В., физкультураҕа— Попов С. Д., үлэҕэ уонна уруһуйга—Федотова И. С., салайаллар.

Нуучча тылын уонна литературатын учуутала Рехлясова А. Д. «Саха—Азия оболоро» фонда стипендианкатынан буолла.

Макитова Варвара Николаевна Көбөкөн орто оскуолатыгар директорынан иккис сылын үлэтир. Ити иһинэр оскуола ис-тас көстүүлэрэ тубуста. Манна өрүү сылаас уонна ыраас. Итиннэ техникскай үлэниг Сокольниковна Е. А. о. д. а. хаачыйаллар. Материальной базата бөбөр-гүүрүгэр болдомто уурулар.

— Варвара Николаевна, сайынгы бэһис чыппэргэ үөрэнээччилэр үлэлэрин уонна сынбалааннарын тэрийингэ туох дьаһаллар олоххо киирдилэр?

— Кытылга гектары эрэ кыйбат сиргэ бааһына онгостон хортуппуу үүн-нэрбиһит. Оһно икки сезонга 36 оҕо үлэлээбитэ. От ыйын бүтүүтүгэр түспүт хаһыг оболорбут олордубут хортуппуу-дарын охсон, үүнүү мөлгөх буолбута. Ол да буоллар кыра хортуппуу атыылаа-быттара. Помидору, оҕурсууну үүннэрэн итин аһылакка туһаммыпты.

Оскуолаҕа итин туалет тутулуна. Ис-тас өртүлэригэр өрөмүөннөр ытылыһы-лар. Интернакка туһунан котельнай онгоһулуна, иһингэр өрөмүөн барда. Ос-толобуойга ас астыырга туттуллар элек-троборудование тагылыһа, холодиль-ник туруорулуна.

Кадрдарынан хааччыллы, специалис-тар олоор, үлэтир усулуобуйаларыттан улахан тутулуктаах. Учууталларга анаа-лаах уопсай дьы баар. Сага кэлбит учууталлары ыалларга дьукаах олох-туулар. Оскуолаҕа химия, физика, ма-тематика учууталлара тийбэттэр. Би-лигин Арбынга уонна Фрунзега орто ос-куолалар суохтарынан Көбөкөнгө кэлэн үөрэнэллэр.

Быйыл кыһын үөрэх тэрилтэлэрин үлэ-һиттерин идэлэрин үрдэтэр институт (ИСКРО) үлэһиттэр Корякина Н. А., Яковлева И. М. оскуола учууталларыгар биэр нэдиэлэлээх курсу ыппытара.

Варвара Николаевна Макитова оҕонч иһингэ-үөрэтингэ оскуола үлэтигэр сага сүүрэни киллэрэр былааннаах түбүгүрэ сылдьар.

Хаартыскаҕа: Орто оскуола директора Варвара Николаевна МАКИТОВА.

Көбөкөн орто оскуолатыгар быйылгы үөрэх сылыгар 161 оҕо үөрэнэр. Үһүс чыппэр түмүгүнэн 7 үөрэх туйгуна, 47 үчүгэйдик үөрэнэр оболор бааллар. Үө-рэби билин—96, хаачыстыбата—41 быры-һаһыга тэннэстилэр. Оскуолаҕа 29 учуу-тал үлэтир.

Оболор үөрэх таһынан 7 куруһуокка. 2 спортивной сексияларга дьарыктаналлар. Журналистика куруһуокун саха тылын уонна литературатын учуутала Попова М. М. салайар. П. С. Бугаев оболору саахымакка уонна дуомакка эрчийэр. Фольклор куруһуокун Барамыһына М. П. уран тарбахтаахтар куруһуоктарына Фе-дотова И. С. баһылаан-көһүлээн ытал-лар. Кривошапки В. И. салайар «Удьур-хай», Дьяконов А. М. сүрүннүүр «Эдэр техник», Ядрихинская С. Г. ытар «Мак-раме» куруһуоктарыгар оскуола оболоро уроктарын кэһиниттэн үлэлэрин баһы-лылларыгар билини ыталлар.

Көҕүл тустууга, волейболга уонна бас-кетболга спортивной сексиялар үлэһит-лэр.

Оскуола иһинээби методическай бөлөх-төр учууталлары түмэн кинилэр били-лэрин үрдэтэллэр, методическай көмөчү оҕороллор. Начальной кылаастар учуу-талларын методическай бөлөхтөрүн Лу-кинова М. Л., нуучча тылын уонна лите-ратуратын бөлөбүн—Степанова А. С., саха тылын уонна литературатын бөлө-бүн—Попова М. М., естественнай. мате-матическай цикллэр бөлөхтөрүн—Криво-

Кэскилбит — оболорбут

Улуус оҕо тэрилтэлэрин икки ардыгар ытыллар фести-валь-конкурса кыттаары бэлэмнээбит.

Коллективниг 23 үлэһит-тээх. Мантан сэттэтэ иһтээч-чи. Биэр психолог, биэр со-циолог үүнэр көлүөнэни ии-тингэ-үөрэтингэ ахсаабат кыһамныларын уурулар. Сэттэ иһтээччилэрбиттэн түөрдэ идэлэригэр кэтэхтэн үөрэнэллэр. А. П. Бурнашева оҕо тэрилтэтигэр уонтан тах-са сыл эгикилэ суох үлэлээ-тэ. Норуот үөрэтиринин туйгуна Андросова Р. С. 20 сыл сэбиэдиһээйдээбитэ уон-на билигин социологунан үлэтир.

Дьаһыла-садтыгыгар ос-куолаҕа киирэр оболорбутун аабаарга комбинированнай ньыманан үөрэтэбит. Ыам ыйын сагатыгар М. К. Ам-мосов төрөөбүтэ 100 сылын туолар юбилейгар анаа-лаах «Саха оботун талаана» фести-валь-конкурса ыты-лыһа. Сайын М. К. Ам-мосов юбилейгар анаа-лаах ыһааха кыттыга бэлэм-ни үлэтин сабалаатыбыт.

Дьаһыла-сад дьыэтэ олу-с эргэ буолан эрдэһинибит. Материальной базабит би-лигин ирдэбилгэ эппиэттээ-бит. Харчы суоһунан өрө-мүөн ытылыбыт.

З. БУГАЕВА,
дьаһыла-сад сэбиэдиһсэйэ.

Бийиги 55-с миэстэлээх дьаһыла-садтыгыгар кыра-чааннары үс бөлөбүнэн ии-тэбит-үөрэтэбит. Икки бө-лөххө күнүскү режимнээх кыра оболорбут, ол эбэтэр дьаһыла бөлөбүн оболоро хоһоллор.

Итэр-үөрэтэр үлэһитин-национальной оҕо тэрилтэлэ-рин сагардан сайыннары концепциятыгар олобуран оҕоһулуубут сага програм-манан ытабыт. Быйылгы үөрэх сылыгар, үлэһиттэргэ оскуолаҕа киирэр оболорбу-тун бэлэмнээһини сага көрүнүнэн буолар. Началь-най кылаас учууталын кыт-та кэһэтип, оболорбутун аа-баарга үөрэтиһини киллэрдэ-бит.

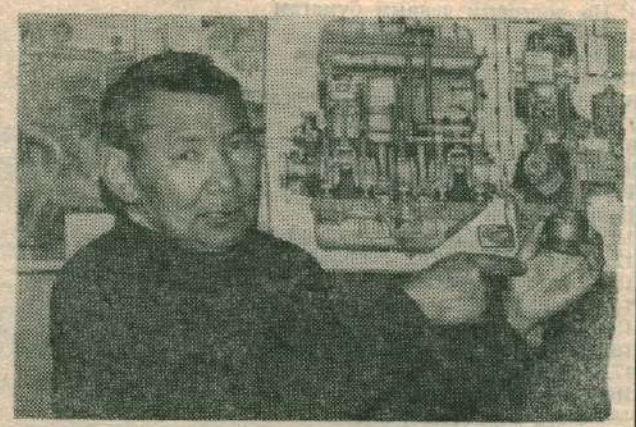
Быйылгы сылга ситиһи-национальной оҕо тэрилтэлэ-рин сагардан сайыннары концепциятыгар олобуран оҕоһулуубут сага програм-манан ытабыт. Быйылгы үөрэх сылыгар, үлэһиттэргэ оскуолаҕа киирэр оболорбу-тун бэлэмнээһини сага көрүнүнэн буолар. Началь-най кылаас учууталын кыт-та кэһэтип, оболорбутун аа-баарга үөрэтиһини киллэрдэ-бит.

Биһиги 55-с миэстэлээх дьаһыла-садтыгыгар кыра-чааннары үс бөлөбүнэн ии-тэбит-үөрэтэбит. Икки бө-лөххө күнүскү режимнээх кыра оболорбут, ол эбэтэр дьаһыла бөлөбүн оболоро хоһоллор.

Һөллөрүн эттилэр. Библиотека материалын учууталлар уроктарыгар туһаналлар. Елизавета Ивановна тематическай биэччэрдэри, ви-кториналары, кинигэлэри ырытынны бы-лааннаахтык ытар.

Оскуола 157 үөрэнээччилэрэ кинигэни библиотекаттан өрүү уларсаллар. Би-блиотекары араас темаҕа 100-тэн тахса лаапкалары бэлэмнээбит. Кини нэһи-лиэккэ оскуолаҕа ытыллар мероприя-тиелэри хаартыскаҕа түһэрэн стендэлэри, фотомонтажтары оҕорор.

Техническэй билиилэрин үрдэтэр

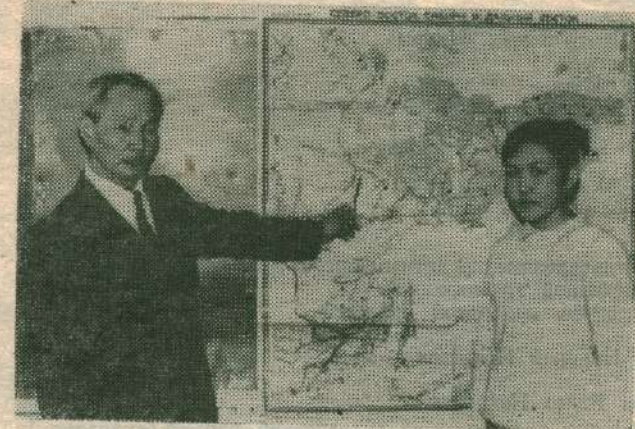
Биһиэхэ учуутал буолла да кырата орто, үксэ үрдүк үөрэхтээх буолуохтаах диэн өй-дөбүл инэн хаалбыт. Үрдүк үөрэхтээх учуу-тал теоретическай билиитэ-көрүүтэ, таһыма үрдүгүн саарбахтыахха сатамат. Ол эрээ-ри төһө да үрдүк үөрэхтэммэтэллэр, бэйэ-лэрин идэлэрин, оҕону иитин-үөрэтин ньы-маларын толору баһылаабыт, айылҕаттан бэриллбит дьобурдаах педагогтар дэнгэ да буоллар бааллар эбит. Биэр итинниг кини-нэн 7 кылаас үөрэхтээх, идэтинэн тракто-рист, норуот үөрэтиринин туйгуна, үрдүкү категориялаах учуутал Афанасий Матве-вич Дьяконов буолар (снимокка).

Афанасий Матвеевич 1984 сыллаахтан техни-ческэй куруһуогу тэри-һэн, онно оболору түмэн үөрэппитэ, дьарыктаабы-та. Кинилэр араас туттар тэриллэри оҕоруунан дьа-рыктааммытара.

Кэлин 1994 сыллаахха буолбут үөрэнээччилэр республикатаагы техни-ческэй айыыга быстап-каларыгар оболорун оҕо-һуктара үрдүктүк сыана-ланан 3-с бириһтээх миэстэҕэ тиксибиттэрэ. Онтон 1996 сыллаахха 2-с буолан оскуола үөрэ-нээччилэрин, учууталла-рын уонна төрөппүттэрин үөрдүттэрэ.

Оскуола оболоро тех-ническэй үөрэхтээһин маастара А. М. Дьяконов ыйыһытын-кэрдитинэн, кини хонтуруолунан оҕо-һуктара сууллубут ньиччээйи таһаһы ыгардара, кыра кээмэйдээх, чэпчэки ыһаа-һынаах, иһэрдэр (сва-

Хаартыскаҕа: Көбөкөн орто оскуолатын IX кыл. үөрэнээччигэ, үө-рэх бастыга, общест-веннича Маша Лукина, педагогическай үлэ ве-терана Бурнашев Нико-лай Николаевич.

Көбөкөн балыһатын амбулаториятын сиэс-тэрэтэ Сивцева Антони-на Григорьевна.

Матрыяаллары, хаар-тыскалары журналист В. Сы-ромятников бэлэмнээтэ.

